

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 28. oktoobril 2021¹

Kohtuasi C-421/20

Acacia Srl

versus

Bayerische Motoren Werke AG

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus – Ühenduse disainilahendus – Rahvusvaheline kohtualluvus –
Kohaldatav materiaalõigus – Ühenduse disainilahenduse rikkumisest tulenevad teised
õigused – *Lex fori* – Paik, kus esimene rikkumine aset leidis

I. Sissejuhatus

1. Liidu rahvusvahelise eraõiguse tuumaks on kohtualluvust käsitlevad normid ning kollisiooninormid, mis sisalduvad vastavalt määruses (EL) nr 1215/2012² ning kahes määruses, mis käsitlevad lepinguliste ja lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatavat õigust ehk määruses (EÜ) nr 593/2008³ ja määruses (EÜ) nr 864/2007⁴.

2. Nende määruste kohaldamisala on iseäranis lai. Määruse nr 1215/2012 kohaldamine eeldab seejuures välismaise elemendi olemasolu, mis tähendab seda, et asjaomane õigussuhe on rahvusvaheline, kuna on seotud mitme riigiga⁵. Sarnaselt kuuluvad Rooma I ja Rooma II määruse kollisiooninormid kohaldamisele seaduste konflikti korral⁶.

¹ Algkeel: prantsuse.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I“) (ELT 2008, L 177, lk 6, edaspidi „Rooma I määrus“).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“) (ELT 2007, L 199, lk 40, edaspidi „Rooma II määrus“).

⁵ Vt 1. märtsi 2005. aasta kohtuotsus Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120, punktid 25 ja 26) ning 25. veebruari 2021. aasta kohtuotsus Markt24 (C-804/19, EU:C:2021:134, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁶ Vt eelkõige Rooma II määruse artikli 1 lõike 1 esimene lause.

3. Lisaks sellele on määruses nr 1215/2012 ja Rooma II määruses ka juhul, kui need välismaise elemendiga seotud nõuded on täidetud, sätestatud erandid liidu õiguse erisätete jaoks⁷, omistades esimuse eelkõige määruse (EÜ) nr 6/2002 sätetele⁸.

4. Käesolev eelotsusetaotlus annab Euroopa Kohtule võimaluse selgitada, kuidas suhestuvad need kolm määrust määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 nimetatud olukordades ehk olukordades, kus õiguste rikkumisega seotud hagi on esitatud selle liikmesriigi kohtusse, mille territooriumil on rikkumine toime pandud või kus on selle oht.

II. Õiguslik raamistik

A. Määrus nr 6/2002

5. Määruse nr 6/2002 artikli 82 „Rahvusvaheline kohtualluvus“ lõikes 5 on sätestatud:

„Artikli 81 punktides a ja d nimetatud hagide ja vastuhagide põhjal võib menetluse algatada ka selle liikmesriigi kohtutes, mille territooriumil on rikkumine toime pandud või kus on selle oht.“

6. Selle määruse artiklis 88 „Kohaldatav õigus“ on sätestatud:

„1. Ühenduse disainilahenduste kohtud kohaldavad käesoleva määruse sätteid.

2. Käesoleva määrusega reguleerimata küsimustes kohaldab ühenduse disainilahenduste kohus siseriiklikke, sealhulgas rahvusvahelise eraõiguse sätteid.

3. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldab ühenduse disainilahenduste kohus samu menetlusnorme, mida kohaldataks kohtu asukohaliikmesriigi siseriikliku disainilahenduse õigustega seonduva sama liiki hagi puhul.“

B. Rooma II määrus

7. Rooma II määruse artikli 1 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse seaduste konflikti korral lepinguvälistele võlasuhetele tsiviil- ja kaubandusajades. [...]“.

8. Selle määruse artiklis 8 „Intellektuaalomandi õiguste rikkumine“ on sätestatud:

„1. Intellektuaalomandi õiguste rikkumisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatakse selle riigi õigust, mille jaoks kaitset taotletakse.

2. Ühenduse ühtse intellektuaalomandi õiguse rikkumisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes kohaldatakse nendes küsimustes, mis ei ole reguleeritud asjakohase ühenduse õigusaktiga, selle riigi õigust, kus rikkumine toime pandi.

⁷ Määruse nr 1215/2012 artiklis 67 on sisuliselt sätestatud, et see ei piira liidu õigusaktides sisalduvate konkreetset valdkonda reguleerivate sätete kohaldamist. Rooma II määruse artiklis 27 on sätestatud, et see määrus ei piira selliste liidu õigusnormide kohaldamist, milles on sätestatud konkreetses valdkonnas lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid.

⁸ Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

[...]“.

III. Põhikohtuasja asjaolud

9. Acacia Srl on Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, mis toodab Itaalias sõidukite velgesid ja turustab neid kogu liidu territooriumil.

10. Äriühing Bayerische Motoren Werke AG (edaspidi „BMW“) leidis, et Acacia poolt teatud velgedele turustamine Saksamaal on käsitatav temale kuuluva registreeritud ühenduse disainilahenduse rikkumisena ning esitas Saksamaal ühenduse disainilahenduste kohtule õiguste rikkumisega seotud hagi.

11. Nimetatud kohus leidis, et vastavalt määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikele 5 on hagi lahendamine tema pädevuses.

12. Lisaks sellele leidis nimetatud kohus, et Acacia oli BMW osutatud õiguste rikkumise toime pannud ning kohustas Acaciat tuvastatud rikkumise lõpetama. Rooma II määruse artikli 8 lõikele 2 viidates kohaldas kohus Saksa õigust BMW lisanõuete suhtes, mis puudutasid kahju hüvitamist, andmete esitamist, dokumentide esitamist, toodete välja andmist nende hävitamiseks ning raamatupidamisaruandluse esitamist. Valdavas osas need taotlused rahuldati.

13. Acacia esitas apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Eelkõige leidis ta, et BMW lisanõuete suhtes kuulus kohaldamisele Itaalia õigus.

14. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis samuti, et konkreetsel juhul tulenes Saksamaa kohtute pädevus määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikest 5 ning et Acacia oli BMW osutatud õiguste rikkumise toime pannud.

15. Siiski on sel kohtul kahtlusi küsimuses, millise liikmesriigi õigus kohaldub BMW lisanõuete suhtes, ning ta märgib, et sellest sõltub teatud määral vaidluse lahendus. Vastavalt ühe eksperdi poolt esitatud Itaalia õigust puudutavale aruandele, mille Acacia esitanud on, on dokumentide ja raamatupidamisaruandluse esitamist puudutavad Saksamaa õigusnormid Itaalia omadest erinevad. Kui lisanõuete suhtes kuulub kohaldamisele Itaalia õigus, tuleks esimese astme kohtu otsust muuta.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Nintendo⁹ antud tõlgenduse kohaselt tuleneb Rooma II määruse artikli 8 lõikest 2, et käesoleval juhul kohaldub Itaalia õigus. Ta märgib seejuures, et kuivõrd Saksamaale tarnitud vaidlusalused tooted on pärit Itaaliast, leidis kahju põhjustanud sündmus seega aset Itaalias. Selle kohtu hinnangul tuleb kohtuotsuses Nintendo sõnastatud kahju põhjustanud sündmuse asetleidmise koha kriteeriumit lisaks olukorrale, kus kostjale ette heidetavad rikkumised on toime pandud mitmes liikmesriigis, nagu see oli kohtuasjas, kus see kohtuotsus tehti, kohaldada ka olukorras, kus need on toime pandud ühes ainsas liikmesriigis, nagu käesoleval juhul.

⁹ 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus (C-24/16 ja C-25/16, edaspidi „kohtuotsus Nintendo“, EU:C:2017:724).

17. Selline lahendus tagaks, et sama õigus kuuluks kahju õigusvastase tekitamise suhtes kohaldamisele mõlemas olukorras. Kohtuotsus AMS Neve jt¹⁰, millele tugineb BMW, kaitstes oma seisukohta, et lisanõuete suhtes kohaldub Saksa õigus, ei muudaks kuidagi vajadust tagada, et nende kahe olukorra suhtes kohalduks sama materiaalõigus.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus ja eelotsuse küsimused

18. Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa) 31. augusti 2020. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. septembril 2020, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas rikkumise toimepanemise paiga järgse liikmesriigi kohus, kelle poole on vastavalt rahvusvahelist kohtualluvust reguleerivale määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikele 5 pöördutud ühenduse disainilahenduste rikkumisi puudutava hagiga, võib kohtu asukohariigi territooriumiga piirduvate lisanõuete suhtes kohaldada kohtu asukohariigi õigust (*lex fori*)?
2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt, võib lisanõuete suhtes [Rooma II määruse] artikli 8 lõike 2 kohaselt kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramisel aluseks võetav „paik, kus [...] esimene rikkumine aset leidis“ [kohtuotsuse Nintendo] tähenduses, asuda liikmesriigis, kus asuvad internetireklaami adressaadiks olevad tarbijad ja kus ühenduse disainilahendusi rikkuvat kaupa määruse nr 6/2002 artikli 19 tähenduses turustatakse, kui esitatud hagi puudutab üksnes asjaomaste kaupade müügiks pakkumist ja turustamist selles liikmesriigis, sealhulgas juhul, kui müügiks pakkumise ja turustamise aluseks olevad interneti teel tehtud pakkumised tehti teisest liikmesriigist?“

19. Kirjalikud seisukohad esitasid BMW ja Euroopa Komisjon. Samad huvitatud isikud olid esindatud kohtuistungil, mis toimus 8. juulil 2021.

V. Analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

20. Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt kindlaks teha, kas Rooma II määruse artikli 1 lõiget 1 ning määruse nr 6/2002 artikli 88 lõiget 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et olukorras, kus liikmesriigi kohtu poole on pöördutud teisenäe nimetatud määruse artikli 82 lõike 5 alusel, ei ole tegemist seaduste konfliktiga Rooma II määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses ning selle liikmesriigi territooriumiga seotud lisanõuete suhtes ei tule kohaldada mitte selle määruse kollisiooninormide alusel kohaldatava õigusena kindlaksmääratud õigust, vaid *lex fori*'t.

21. Enne selle küsimuse käsitlema asumist on minu meelest kohane pöörata tähelepanu kontekstile, millesse paigutub kohtu pädevus lahendada nõudeid, mis on talle esitatud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel (1. jaotis). Sellele küsimusele tarviliku vastuse andmiseks näitan seejärel esiteks, et ümber tuleb lükata väide, et põhikohtuasjas käsitletavat lisanõudet võiks kuuluda *lex fori processualis* põhimõtte kohaldamisalasse ja need tuleks tingimata lahendada

¹⁰ 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus (C-172/18, EU:C:2019:674, edaspidi „kohtuotsus AMS Neve jt“).

õiguste rikkumisega seotud hagi läbi vaatava kohtu asukohajärgse liikmesriigi õiguse alusel (2. jaotis), ning seejärel käsitlen teiseks seda, kas olukorras, kus ühe liikmesriigi kohtu poole on pöördutud selle sätte alusel, on nõutav kollisiooninormide kohaldamine (3. jaotis).

1. Määruse nr 6/2002 artikli 82 lõige 5

22. Seoses liikmesriikide kohtute pädevusega õiguste rikkumisega seotud hagsid lahendada, on määruse nr 6/2002 artikli 82 lõigetes 1–3 astmelises järjestuses sätestatud selle pädevuse aluseks olevad asjaolud – esimeseks neist on kostja asukoht liidus, teiseks aga kostja ettevõtte asukoht liidus. Seejärel, kui kostja ega tema ettevõtte ei asu liidu territooriumil, on selles määruses ette nähtud *forum actoris* pädevus ehk kolmandaks ja neljandaks pädevust määravaks asjaoluks on vastavalt hageja asukoht ja ettevõtte asukoht liidus. Viimase võimalusena tuleb õiguste rikkumisega seotud hagrid esitada Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) asukohajärgsele kohtule.

23. Lisaks sellele võib määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 kohaselt esitada õiguste rikkumisega seotud hagrid ka selle liikmesriigi kohtule, mille territooriumil on rikkumine toime pandud või kus on selle oht. Nagu ilmneb määruse nr 6/2002 artiklist 83, siis erinevalt kohtutest, kuhu on pöördutud selle määruse artikli 82 lõigete 1–3 alusel, on kohus, kuhu on pöördutud selle artikli 82 lõike 5 alusel, pädev üksnes selle kohtu asukohaliikmesriigis toime pandud rikkumise või rikkumise ohu osas.

24. Sellised astmelises järjestuses esitatud alused, millele lisandub see alus, mis puudutab liikmesriiki, mille territooriumil on rikkumine toime pandud või kus on selle oht, on sätestatud ka määruses (EL) 2017/1001¹¹. Niisiis on seda määrust puudutav Euroopa Kohtu praktika ja eelkõige kohtuotsusest AMS Neve jt tulenev kohtupraktika üle kantav määrusele nr 6/2002. Nagu aga selle kohtuotsuse punktist 64 ilmneb, ei ole seal pädevusnormide osas valitud lahendused tingimata kohaldatavad kollisiooninormide suhtes, mis on kesksel kohal käesolevas eelotsusetaotluses. Seega ei saa kohtuotsust AMS Neve jt tõlgendada selliselt, et sellega on kohtuotsuses Nintendo võetud seisukohtades mõõndusi tehtud või neid muudetud.

2. *Lex fori processualis* põhimõte

25. Määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punktides a–c nimetatata sanktsioonide suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisega seoses on sama määruse artikli 89 lõike 1 punktis d viidatud selle liikmesriigi õigusaktidele, kus õiguste rikkumine on toime pandud või kus on avaldunud vastav oht, kusjuures on täpsustatud, et see viide puudutab ka nende õigusaktide rahvusvahelise eraõiguse sätteid. Samamoodi on kõnealuse määruse artikli 88 lõikes 2 selle määruse kohaldamisalasse mitte kuuluvate küsimuste osas omakorda viidatud ühenduse disainilahenduste kohtu, kellele on nõue – eelkõige õiguste rikkumise hagi – esitatud, asukohaliikmesriigi õigusaktidele.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus Euroopa Liidu kaubamärgi kohta (ELT 2017, L 154, lk 1). Vt minu ettepanek kohtuasjas AMS Neve jt (C-172/18, EU:C:2019:276, punktid 29–32).

26. Rahvusvahelist eraõigust puudutavas osas tuleb neid viiteid liidu õiguse praeguses kontekstis mõista nii, et silmas on peetud Rooma II määruse sätteid¹². Liikmesriikides, kes selle määruse kollisiooninorme kohaldavad, toovad määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punktis d ja artikli 88 lõikes 2 tehtud viited niisiis kaasa selle, et kohaldatavaks õiguseks määratakse ühe ja sama liikmesriigi õigus.

27. *Lex fori processualis* põhimõtet silmas pidades tuleb aga erinevad liidu õigusega ühtlustamata menetluslikud küsimused lahendada hagi läbi vaatava kohtu asukohaliikmesriigi õiguse alusel¹³. Määruses nr 6/2002 näib see põhimõte olevat tunnustamist leidnud artikli 88 lõikes 3¹⁴. Pealegi kajastub *lex fori processualis* põhimõte nimetatud määruse artikli 89 lõikes 2, mille kohaselt võtab ühenduse disainilahenduste kohus kooskõlas oma riigisiseste õigusaktidega meetmeid, mis on vajalikud selle määruse artikli 89 lõikes 1 osutatud korralduste tagamiseks.

28. Kasulikke orientiire lükkamaks ümber väidet, et põhikohtuasjas käsitletavad lisanõuded kuuluvad *lex fori processualis* põhimõtte kohaldamisalasse, annab kohtuotsus H. Gautzsch Großhandel¹⁵.

29. Mis puudutab kõigepealt õigusi rikkuvate toodete hävitamise nõuet, siis tuleneb kohtuotsusest H. Gautzsch Großhandel¹⁶, et selle näol on tegemist „muu asjaolude kohase sanktsiooniga“ määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punkti d tähenduses.

30. Järgnevalt, mis puudutab nõudeid õiguste rikkumise toime panija tegevusega tekitatud kahju hüvitamiseks ja selle kahju kindlaks tegemiseks tema tegevust puudutavate andmete saamiseks, siis need nõuded ei puuduta kohtuotsuse H. Gautzsch Großhandel¹⁷ järgi sanktsioone määruse nr 6/2002 artikli 89 tähenduses. Vastavalt selle määruse artikli 88 lõikele 2 tuleb need lahendada nõuet läbi vaatava ühenduse disainilahenduste kohtu asukohaliikmesriigi õiguse alusel.

31. Kohtuotsuse H. Gautzsch Großhandel¹⁸ loogikat järgides peaks see viimaks minu meelest samamoodi olema ka dokumentide ja raamatupidamisaruannete esitamist puudutavate nõuete osas. Need nõuded ei näi oma laadilt oluliselt erinevat rikkumise toime panija tegevust puudutavate andmete saamisele suunatud nõudest. Kohtuotsuses Nintendo¹⁹ nõustus Euroopa Kohus nimelt sellega, et dokumentide ja raamatupidamisandmete esitamist puudutavaid lisanõudeid käsitletakse kas määruse nr 6/2002 artikli 89 lõike 1 punktis d või selle määruse artikli 88 lõikes 2, kusjuures mõlemas sättes viidatakse kohaldatavale riigisisesele õigusele.

¹² Vt kohtuotsus Nintendo, punkt 93.

¹³ Vt selle kohta Fawcett, J. J., Torremans, P., *Intellectual Property and Private International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2011, lk 743, punkt 13.158.

¹⁴ Vt selle kohta De Miguel Asensio, P., *Conflict of Laws and the Internet*, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2020, punkt 5.123. Soovin täielikkuse huvides märkida, et ühe õiguskirjanduses esitatud tõlgenduse kohaselt on määruse nr 6/2002 artikli 88 lõige 3 – kus on selles sättes nimetatud küsimuste suhtes kohaldatava õigusena ette nähtud *lex fori* – erinormiks selle määruse artikli 88 lõike 2 suhtes, kuivõrd viimane hõlmab ka menetlusküsimusi. Vt Späth, A., „Article 88“, *Community Design Regulation (EC) N° 6/2002 – A Commentary*, toim Hasselblatt, G. N., C. H. Beck, München, 2015, lk 512. Põhikohtuasjas käsitletava vaidluse kontekstis ei ole aga määruse nr 6/2002 artikli 88 lõike 2 ulatust puudutavatesse õiguskirjanduses toimuvatesse debattidesse vaja laskuda. Käesoleval juhul on oluline kindlaks määrata, kas põhikohtuasjas käsitletavad lisanõuded on hõlmatud *lex fori processualis* põhimõttega, mis väljendub selle määruse artikli 88 lõikes 3.

¹⁵ 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-479/12, EU:C:2014:75).

¹⁶ Vt 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-479/12, EU:C:2014:75, punkt 52).

¹⁷ 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-479/12, EU:C:2014:75, punkt 53).

¹⁸ 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus H. Gautzsch Großhandel (C-479/12, EU:C:2014:75).

¹⁹ Selle kohtuotsuse punkt 47.

32. Seetõttu ei ole põhikohtuasjas käsitletavad lisanõuded hõlmatud *lex fori processualis* põhimõttega. Niisiis tuleb järgnevalt kindlaks teha, kas olukord, kus liikmesriigi kohtule on sellised nõuded määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel esitatud, nõuab kollisiooninormide kohaldamist.

3. Kollisiooninormide kohaldamine

33. Järeldamaks, et juhul kui liikmesriigi kohtu poole on pöördutud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel, kuulub õiguste rikkumisega seotud hagis esitatud lisanõuete osas tingimata kohaldamisele *lex fori*, tuleks asuda seisukohale, et selles kohtus ei ole tegemist seaduste konfliktiga Rooma II määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses.

34. Nimelt, nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 3 juba märkisin, on määruse nr 6/2002 kollisiooninormid Rooma II määruse omade ees esimuslikud. Määruses nr 6/2002 ei ole aga sätestatud ühtki kollisiooninormi, mis näeks selle määruse artikli 82 lõikes 5 osutatud juhul kohaldatava õigusena ette *lex fori*. Eelkõige ei sisaldu sellist normi, vastupidi BMW seisukohale, nimetatud määruse artikli 83 lõikes 2. Nagu selle sõnastusest ilmneb, määrab see säte kindlaks õiguste rikkumise toimepanemise koha kohtu pädevuse ulatuse.

35. Kuna selline kollisiooninorm puudub, siis tuleks eelkõige juhul, kui liikmesriigi kohtu poole on pöördutud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel, põhikohtuasjas käsitletavad täiendavad nõuded *a priori* lahendada nende õigusaktide alusel, mis määratakse kohaldatava õigusena kindlaks vastavalt Rooma II määrusele. Rooma II määrus kuulub seejuures kohaldamisele üksnes sellises olukorras, kus on tegemist seaduste konfliktiga. Seetõttu selleks, et esimesele küsimusele vastata ja asuda seisukohale, et nende nõuete osas kuuluvad kohaldamisele selles määruuses sätestatud kollisiooninormid, tuleb kontrollida, kas põhikohtuasjas vaidluse all olevas olukorras on tegemist seaduste konfliktiga²⁰.

a) Seaduste konflikti esinemine

36. Rooma II määruse, samuti Rooma I määruse ja viimasele eelnenud õigusakti ehk 19. juunil 1980. aastal Roomas allakirjutamiseks avatud lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse konventsiooni²¹ kohaldamisala määramisel kasutatud mõiste „seaduste konflikt“ tähendust ei ole liidu õiguses täpsustatud. Asjaolu, et seda mõistet on liidu rahvusvahelises eraõiguses õigusaktide kohaldamisala piiritlemisel sageli kasutatud, on seadusandja hoolega kaalutud valik.

37. Selles, et seaduste konflikti olemasolu on kollisiooninormide kohaldamise tingimuseks, ei ole rahvusvahelises eraõiguses vaidlust²² hoolimata asjaolust, et selle nõude täpset tähendust ei mõisteta ühtmoodi²³. Riigisisese õiguse kollisiooninormidest rääkides ja õiguskirjanduses toimuvate debattide esemeks olevaid nüansse kõrvale jättes loetakse see tingimus kõige vähem

²⁰ Rooma II määruse artikli 1 lõikes 1 on mõistagi ka märgitud, et seda määrust kohaldatakse lepinguvälisetele võlasuhetele tsiviil- ja kaubandusajades. Käesoleval juhul ei viita miski siiski sellele, et tegemist ei oleks selliste võlasuhetega.

²¹ EÜT 1980, L 266, lk 1; eestikeelne versioon ELT C 169, 8.7.2005.

²² Vt eelkõige van Calster, G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Portland, 2016, lk 240.

²³ Selle mõiste erinevate tõlgenduste kohta õiguskirjanduses vt minu ettepanek kohtuasjas *Vinyls Italia* (C-54/16, EU:C:2017:164, punktid 97–107). Vt ka Wilke, F. M., „Dimensions of Coherence in EU Conflict-of-Law Rules“, *Journal of Private International Law*, vol. 16, nr 1, 2020, lk 179 ja 180.

vaidlusi tekitanud tõlgenduse kohaselt täidetuks, kui vaadeldav olukord on piiriülest laadi, kuna see hõlmab mitut riiki, ning selle suhtes võib, vähemalt potentsiaalselt, kuuluda kohaldamisele rohkem kui ühe sellise riigi õigus.

38. Rooma II määruse kollisiooninormide puudumisel peaks liikmesriigis kehtivast riigisisest õigusest või lepingust tulenevaid kollisiooninorme kohaldama pidav selle liikmesriigi kohus seda tõlgendust silmas pidades sellises olukorras nagu käesoleval juhul vähemalt kaaluma võimalust, et kohaldamisele kuuluvad muud õigusaktid peale tema enda omade. Põhikohtuasja poolte asukoht on nimelt erinevates liikmesriikides. Lisaks sellele leidis esimene õiguste rikkumine aset ühes liikmesriigis ehk Itaalias, ent selle tagajärjed saabusid teises liikmesriigis ehk Saksamaal.

39. Neil asjaoludel on Rooma II määruses kasutatud mõiste „seaduste konflikt“ tõlgendamiseks kasulik vaadelda selle akti õiguslikke aluseid. Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 61 punktile c, mis on üheks selle määruse õiguslikuks aluseks, ning EÜ asutamislepingu artiklile 65 (millest on saanud vastavalt ELTL artikli 67 lõige 3 ja artikkel 81) otsustab liit võtta meetmeid piiriülese toimega tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas, kui see on vajalik siseturu nõuetekohaseks toimimiseks. Kollisiooninormide ühtlustamisel Rooma II määrusega on iseenesest kindlasti eesmärgiks kõrvaldada selle valdkonna liikmesriikide õigusaktide erinevustest tingitud siseturu nõuetekohase toimimise takistused²⁴.

40. Selliste takistuste kõrvaldamiseks tuleb Rooma II määruse artikli 1 lõikes 1 sisalduvale mõistele „seaduste konflikt“ anda sobiv tähendus, tagamaks et riigisiseste või lepinguliste kollisiooninormide asemel kuuludid selle määruse kollisiooninormid kohaldamisele kõigil sellistel juhtudel, mil liikmesriigi kohus peab mitme liikmesriigi või kolmanda riigi hõlmatuses tingituna vähemalt kaaluma võimalust, et kohaldamisele kuuluvad muud kui tema enda õigusaktid. Seetõttu peab Rooma II määrus, nagu õiguskirjanduses leitakse, kuuluma kohaldamisele juhtudel, kui – nagu käesolevas asjas – poolte asukohad on erinevates liikmesriikides²⁵, ning seejuures ilma et oleks vaja mainida muid põhikohtuasja piiriülest laadi kinnitavaid asjaolusid²⁶.

41. Selline mõiste „seaduste konflikt“ sobiv tõlgendus leiab toetust ka Rooma II määruse süstemaatilisel tõlgendamisel. Nimelt on selle määruse artikli 14 lõikes 2 osutatud olukordadele, kus „kõik kahju põhjustanud sündmuse asetleidmise ajal olukorda mõjutanud asjakohased asjaolud esinevad muus riigis kui riik, mille õigus kohaldamiseks valiti“. Need olukorrad kuuluvad niisiis kõnealuse määruse kohaldamisalasse, olgugi et neid iseloomustab vaid üksainus teise liikmesriigiga seotud asjaolu ehk selle riigi õiguse valimine. Veelgi enam peaks see määrus kohaldamisele kuuluma põhikohtuasjas käsitletavas olukorras, kus, nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 40 näitasin, on selliseid asjaolusid mitmeid.

42. Viimaks, kui asuda seisukohale, et määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 osutatud olukorras ei esine seaduste konflikti Rooma II määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses, sest kohtu pädevus on territoriaalselt piiratud, oleks sellel liidu rahvusvahelise eraõiguse süsteemile tervikuna mõju, mis ei piirduks ühenduse disainilahenduste valdkonnaga ja avalduks teistsugustes olukordades kui

²⁴ Vt analoogia alusel 17. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, punktid 38–41).

²⁵ Vt Hörnle, J., *Internet Jurisdiction Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2021, lk 269 ja 270.

²⁶ Vt van Calster, G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, Portland, 2016, lk 240, kus selgitatakse seda mõistet nii, et kohtuasjas peab olema teatav faktiline seos välisriigiga, mistõttu peab kohus kaaluma vähemalt võimalust, et kohaldamisele kuuluvad muud kui tema enda õigusaktid. Sama loogika kohta vt käesolevas asjas esitatud eelotsusetaotlust puudutavat kommentaari artiklis Kur, A., „Easy Is Not Always Good – The Fragmented System for Adjudication of Unitary Trade Marks and Designs“, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, vol. 52, 2021, lk 590. Autori hinnangul oleks tõlgendus, mille kohaselt Rooma II määruse artikli 8 lõige 2 põhikohtuasja suhtes kohaldamisele ei kuulu, võimalik üksnes siis, kui sel vaidlusel ei oleks piiriülest mõju. Selle autori hinnangul selline mõju aga käesoleval juhul selgelt esineb: lisaks sellele, et kostjaks on Itaalias asuv äriühing, puudutab rikkumine ühtset õigust, mis kehtib kogu liidus.

põhikohtuasjas käsitletav. Sisuliselt tooks see kaasa kollisiooninormide mittekohaldamise, olgugi et viimased on mõeldud kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks nende olukordade piiriülesest laadist tulenevalt ka nendes olukordades.

43. Ühelt poolt võiks see anda isikutele võimaluse liidu rahvusvahelise eraõiguse kollisiooninormidest mööda minna ja vältida nende normide kohaselt kohaldatava õigusena kindlaksmääratava õiguse kohaldamist. Piisaks vaidlusaluse olukorra kunstlikust tükeldamisest, et omistada sellele territoriaalselt piiratud ulatus või esitada nõuded nii, et need puudutavad üksnes ühe liikmesriigi territooriumi. Sellest loogikast lähtudes oleks liikmesriigi kohtul lubatud liidu rahvusvahelise eraõiguse kollisiooninorme mitte kohaldada, kui ta saab *lex fori* menetlusnormide kohaselt asja menetleda ainult selles liikmesriigis aset leidnud asjaolude alusel.

44. Teiselt poolt ei oleks liidu rahvusvahelise eraõiguse kollisiooninormid kohaldatavad ka lepinguväliste võlasuhete suhtes neis olukordades, kus vastavalt määrusele nr 1215/2012 – mis ise kohaldub vaid vaidluste suhtes, mille puhul esineb välismaine element²⁷ – oleks liikmesriigi kohus Euroopa Kohtu praktika kohaselt pädev lahendama üksnes selle liikmesriigi territooriumil tekitatud kahjuga seotud nõudeid²⁸.

45. Neil asjaoludel tuleb Rooma II määruse artikli 1 lõiget 1 ning määruse nr 6/2002 artikli 88 lõiget 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti d tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohtule esitatakse viimati nimetatud määruse artikli 82 lõike 5 alusel selles liikmesriigis asuva isiku õiguste rikkumisega seotud hagi teises liikmesriigis asutatud õiguste rikkuja vastu ning see hagi puudutab asjaomaste toodete müügiks pakkumist ja turustamist esimesena nimetatud liikmesriigis, on tegemist seaduste konfliktiga Rooma II määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses ning seetõttu määrab selle liikmesriigi territooriumi puudutavate lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaks selle määruse artikli 8 lõige 2.

46. BMW esitatud argumendid, mis puudutavad eelkõige määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 soovitatavat toimet, ei saa selle tõlgenduse põhjendatust kahtluse alla seada.

b) Määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 soovitatav toime

47. BMW leiab, et muu õiguse kui *lex fori* kohaldamine määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 nimetatud olukordades vähendaks selles sättes ette nähtud alternatiivse kohtualluvuse soovitatavat toimet.

48. Olen arvamusel, et see tõlgendus kahjustaks Rooma II määruse soovitatavat toimet²⁹ ning lisaks kahtlen, kas see määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 soovitatavat toimet tagada võimaldaks.

49. Kõigepealt, nähes määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 ette alternatiivse kohtualluvuse, annab liidu seadusandja ühenduse disainilahenduse omanikule võimaluse esitada soovi korral piiratud ulatusega hagnosisid, millest igauks puudutab ainult ühe liikmesriigi territooriumil toime pandud õiguste rikkumisi³⁰.

²⁷ Vt käesoleva ettepaneku punkt 2.

²⁸ Vt eelkõige võimalikud olukorrad, millele on Euroopa Kohus osutanud 21. mai 2015. aasta kohtuotsuses CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 55) ja 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Concurrence (C-618/15, EU:C:2016:976, punkt 31).

²⁹ Vt käesoleva ettepaneku punkt 42.

³⁰ Vt analoogia alusel kohtuotsus AMS Neve jt, punktid 42 ja 63.

50. Kohtuotsuses AMS Neve jt leidis Euroopa Kohus, et liidu kaubamärki puudutava analoogse sätte soovitatav toime seisneb üldise ehk kostja asukohast lähtuva kohtualluvuse kõrval alternatiivse kohtualluvuse võimaldamises. Selle sätte soovitava toime tagamiseks tõlgendas Euroopa Kohus seda nii, et see ei viiks samale tulemusele, nagu kostja asukohast lähtuv kohtualluvuse säte³¹. Euroopa Kohtu valitud lähenemisviis on kooskõlas tema kohtupraktikaga liidu rahvusvahelise õiguse valdkonnas. Nimelt oli Euroopa Kohus juhindunud samast loogikast, tõlgendades üht lepinguvälise kahjuga seotud alternatiivse kohtualluvuse sätet ühes 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades³² puudutavas põhimõttelises kohtuotsuses³³.

51. Õigustatud isiku alternatiivset võimalust pöörduda oma õiguste tõhusaks kaitseks teise kohtusse ei saa segamini ajada võimalusega hoolikalt valida õiguste rikkumisega seotud hagis esitatud lisanõuete suhtes kohaldamisele kuuluvat õigust³⁴. Kui liidu seadusandja oleks määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 soovinud tagada pärimist puudutavate rahvusvahelise eraõiguse sätete eeskujul³⁵ kohtualluvuse vastavust kohaldatavale õigusele või kaudset võimalust kohaldatavat õigust valida, nagu ta osaliselt tegi ülalpidamiskohustuse valdkonnas³⁶, oleks ta seda sõnaselgelt teinud.

52. Teiseks ei saa nõustuda BMW argumendiga, et määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel pädevas kohtus toimivas menetluses ei peaks kohaldama muu liikmesriigi õigust peale *lex fori* – ja täpsemalt esimese õiguste rikkumise kohaks oleva liikmesriigi õigust – kuna muu liikmesriigi õiguse kohaldamisega kaasneb risk. BMW leiab, et ühelt poolt annaks kõnealuse õiguse kohaldamine rikkumise toimepanijale võimaluse lasta lisanõuete suhtes kohaldamisele kuuluvaks õiguseks määrata vastavalt Rooma II määruse artikli 8 lõikele 2 selline õigus, mis annab disainilahenduse omanikule madalama tasemega kaitse, ning teisalt tooks see üldjuhul kaasa kulukad ekspertiisid ja menetluse märkimisväärse aeglustumise.

53. Tuleb tähele panna, et sellised „riskid“ on määrusega nr 6/2002 lahutamatu seotud ning avalduvad kõige ilmsemalt määruse nr 6/2002 artikli 82 lõigete 1–3 alusel pädevates kohtutes. Vastavalt Rooma II määruse artikli 8 lõikele 2 kohaldavad need kohtud üldreeglina ja ilma nende pädevuse ulatusega seotud mis tahes territoriaalsete piiranguteta esimese õiguste rikkumise toimepanemise kohaks oleva liikmesriigi õigust. Samal põhjusel ei saa nõustuda argumentidega, milles BMW väidab, et *lex fori* kohaldamine tagab optimaalse ettenähtavuse ja õiguskindluse ning poolte huvide vahelise mõistliku tasakaalu.

54. Kolmandaks, väites, et see, kui kohus, kuhu on pöördutud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel, kohaldataks muud õigust peale *lex fori*, võiks kahjustada alternatiivse kohtualluvuse soovitatavat toimet, näib BMW eiravat asjaolu, et see määrus ise sisaldab liidu seadusandja poolt vajalikuks peetud sätteid tagamaks, et õigustatud isik saaks kohtutes, kuhu ta pöörduda võib, oma õigusi tõhusalt kaitsta. Nagu selle määruse põhjenduses 22 märgitakse, tuleks nende õiguste

³¹ Kohtuotsus AMS Neve jt, punktid 49–52.

³² EÜT 1972, L 299, lk 32.

³³ Vt 30. novembri 1976. aasta kohtuotsus Bier (21/76, EU:C:1976:166, punkt 20).

³⁴ Vt selle kohta Rosati, E., „Targeting Accepted As a Criterion to Establish International Jurisdiction in Online EU Trade Mark Infringement Cases“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, vol. 14, nr 12, 2019, lk 927, kus autor näib keskenduvat õigustatud isiku võimalusele valida, millise kohtu poole oma õiguste kaitseks pöörduda ning vaatleb seda eraldiseisvana sellest, millise sisuga vaidlusega saab see isik selle kohtu poole pöörduda. Olles keskendunud alternatiivse kohtualluvuse võimalikkusele, märgib see autor: „Selleks, et hageja saaks tõhusalt tugineda lõikele 5 – ja tal oleks huvi menetluse algatamise suhtes teatavas liikmesriigis – peab ta tõepoolest tõendama mitte ainult seda, et kostja tegutses selle liikmesriigi territooriumil, alustades sealt asjaomast pakkumist, vaid ka seda, et asjaomane tegevus oli suunatud selle konkreetse territooriumi tarbijatele.“

³⁵ Vt minu ettepanek kohtuasjas Oberle (C-20/17, EU:C:2018:89, punkt 104).

³⁶ Vt minu ettepanek kohtuasjas KP (C-83/17, EU:C:2018:46, punktid 77–79).

teostamist tagavad meetmed kehtestada riigisiseste õigusaktidega ning seepärast on tarvis kõikides liikmesriikides ette näha teatavad ühtsed põhisanktsioonid. Sama määruse artikli 89 lõike 1 punkt a annab liikmesriikide kohtutele võimaluse kohustada kostjat „lõpetama tegevuse, mis [...] õigusi rikub või rikuks“. Veelgi enam, direktiiviga 2004/48/EÜ³⁷ on liidu seadusandja tööstusomandiõiguste, sealhulgas määrusest nr 6/2002 tulenevate õiguste tagamise meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid osaliselt ühtlustanud.

55. Neljandaks ei saa lõpuks nõustuda ka BMW argumendiga, milles ta väidab, et määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 soovitatav toime võib kahaneda eelkõige juhul, kui õigustatud isik peab oma õigusi kaitsma kiiresti, eelkõige esialgsete õiguskaitsemeetmete menetluses. See argument näib nimelt eiravat asjaolu, et liikmesriigi ühenduse disainilahenduste kohtu pädevust võtta ajutisi meetmeid ja kaitsemeetmeid ei ole ette nähtud mitte selle määruse artiklis 82, vaid peamiselt selle artikli 90 lõikes 1. Selle sätte kohaselt võib see kohus otsustada võtta selliseid ajutisi meetmeid ja kaitsemeetmeid, mis on selle riigi õigusaktidega ette nähtud riigisiseste disainilahenduste puhul. Seega kuulub määruse nr 6/2002 artikli 90 lõige 1 nende selle määruse sätete hulka, milles kajastub *lex fori processualis* põhimõte³⁸. Ent kuigi ajutised meetmed ja kaitsemeetmed kuuluvad selle põhimõtte kohaldamisalasse, on needki direktiivi 2004/48 artikliga 9 ühtlustatud.

56. Ilma et see lükkaks ümber eelnenud tähelepanekuid, mis puudutavad eelkõige määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 soovitatavat toimet, jään käesoleva ettepaneku punktis 45 esitatud seisukohale.

B. Teine eelotsuse küsimus

57. Teise küsimusega, mis on esitatud juhuks, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt, nagu ma ette panen, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas Rooma II määruse artikli 8 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte alusel kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel tähendab seal kasutatud mõiste „riik, kus rikkumine toime pandi“ liikmesriiki, kus asuvad internetireklaami adressaadiks olevad tarbijad ja kus ühenduse disainilahendusi rikkuvat kaupade määruse nr 6/2002 artikli 19 tähenduses turustatakse, kui esitatud hagi puudutab üksnes asjaomaste kaupade müügiks pakkumist ja turustamist selles liikmesriigis ning müügiks pakkumise ja turustamise aluseks olevad interneti teel tehtud pakkumised tehti teisest liikmesriigist.

58. Teine küsimus puudutab seda, kas põhikohtuasjas käsitletavate lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel tuleb aluseks võtta kohtuotsuses Nintendo mõistele „riik, kus rikkumine toime pandi“ antud tõlgendus. Alternatiiviks oleks võtta seisukoht, et selle mõiste tõlgendamisel tuleb lähtuda kohtu pädevusega seoses kohtuotsuses AMS Neve jt mõistele „liikmesriik, kus rikkumine on toimunud või kus on rikkumise oht“ antud tõlgendusest. Teises küsimuses viidatakse sellele alternatiivile.

59. Selles osas on pooled erinevatel seisukohtadel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu eeskujul toetab komisjon lähtumist kohtuotsusest Nintendo tulenevast tõlgendusest, mis peaks selle institutsiooni hinnangul kaasa tooma põhikohtuasjas käsitletavate lisanõuete suhtes Itaalia õiguse

³⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

³⁸ Vt käesoleva ettepaneku punkt 27.

kohaldamise. BMW meelest tuleks esimesele eelotsuse küsimusele eitava vastuse andmise korral lähtuda kohtuotsusest AMS Neve jt tulenevast tõlgendusest ning kohaldada nende nõuete suhtes Saksamaa õigust.

60. Selles küsimuses seisukoha võtmiseks tuleb ühelt poolt käsitleda kohtuotsuses Nintendo kasutatud sõnastuse „[olukord], kus ühele kostjale heidetakse ette erinevaid õiguste rikkumisi, mis on toime pandud erinevates liikmesriikides“ tähendust ja vajadusel³⁹ seda, kas sellest kohtuotsusest tulenev tõlgendus on kohaldatav ka teistsugustes olukordades ning teisalt, mil määral tuleb Rooma II määruse artikli 8 lõike 2 tõlgendamisel juhinduda tahtest vältida kolmanda riigi õiguse kohaldamist.

1. Kohtuotsus Nintendo

61. Kohtuotsusest Nintendo tuleneva tõlgenduse andmisel oli Euroopa Kohtu põhjenduste lähtekohaks selle kohtuotsuse punktis 99 tehtud tähelepanek, et intellektuaalomandi õiguste rikkumisi puudutavad menetlused on eriliselt keerukad: ei ole haruldane, et samale kostjale heidetakse ette mitut õiguste rikkumist, mistõttu võib kahju põhjustanud sündmuse kohana olla mitu paika asjakohaseks siduvaks teguriks kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel. Nagu nimetatud kohtuotsuse punktist 103 ilmneb, on see nõnda eelkõige olukorras, kus samale kostjale heidetakse ette erinevaid õiguste rikkumisi erinevates liikmesriikides. Selleks, et ei peaks kohaldama mitme riigi õigust, peab liikmesriigi kohus sellises olukorras Euroopa Kohtu hinnangul tõlgendama Rooma II määruse artikli 8 lõikes 2 kasutatud mõistet „riik, kus rikkumine toime pandi“ nii, et sellega peetakse silmas „[paika], kus etteheidetava tegevuse aluseks olev esimene õiguste rikkumine aset leidis või kus on selle asetleidmise oht“⁴⁰.

62. Täpsemalt avaldas Euroopa Kohus kõigepealt kohtuotsuse Nintendo punktis 103, et olukorras, kus samale kostjale heidetakse ette erinevaid õiguste rikkumisi erinevates liikmesriikides, mis on hõlmatud mõistega „kasutamine“ määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 1 tähenduses, ei tule kahju põhjustanud sündmuse tuvastamiseks mitte tugineda igale üksikule etteheidetavale õiguste rikkumisele, vaid anda üldine hinnang nimetatud kostja tegevusele, et määrata kindlaks paik, kus etteheidetava tegevuse aluseks olev esimene õiguste rikkumine aset leidis või kus on selle asetleidmise oht.

63. Hiljem aga, täpsustades, kuidas selle kohtuotsuse punktis 103 osutatud esimest õiguste rikkumise asetleidmise kohta kindlaks teha, käsitles Euroopa Kohus eraldi ja teineteisest sõltumatult⁴¹ olukordi, kus ettevõtja pakkus ühenduse disainilahendusest tulenevaid õigusi rikkuvaid tooteid veebisaidi kaudu ning olukordi, kus ettevõtja laskis ühenduse disainilahendusest tulenevaid õigusi rikkuvad tooted kolmandal ettevõtjal tarnida mõnda enda asukohaks olevast liikmesriigist erinevasse liikmesriiki.

64. Sellest järeldub, et kohtuotsuse Nintendo punktis 103 kasutatud sõnastus „[olukord, kus] samale kostjale heidetakse ette mitut õiguste rikkumist“ ei puuduta selle kohtuotsuse loogikast lähtudes mitte sellist olukorda, kus õiguste rikkumine väljendub selles, et mitmes liikmesriigis on

³⁹ Juhul kui peaks ilmnema, et käesoleval juhul ei ole tegemist sellise olukorraga.

⁴⁰ Seejuures eemaldus Euroopa Kohus tõlgendusest, mille oli liikmesriigi esimese astme kohus valinud vaidluses, milles kohtuasja Nintendo esemeks olev eelotsuse taotlus esitati. Nimetatud vaidluses valis kohus kohaldatava õigusena „rikkumise toimepaneku paiga õiguse“ ning leidis, et konkreetsel juhul oli selleks Saksa, Austria ja Prantsuse õigus. Vt kohtuotsus Nintendo, punkt 28.

⁴¹ Vt kohtuotsuse Nintendo punkte 106 ja 109. Vt ka Azzi, T., „Tribunal compétent et loi applicable en matière de contrefaçon de dessins et modèles communautaires“, *Revue critique de droit international privé*, nr 4, 2018, lk 847, kus autor näib tõdevat, et eelnimetatud punktid on selle kohtuotsuse punktiga 103 vastuolus.

toimunud erinevas vormis „kasutamine“ määruse nr 6/2002 artikli 19 lõike 1 tähenduses, vaid olukordi, kus erinevates liikmesriikides on toime pandud samas vormis „kasutamises“ seisnevad õiguste rikkumised.

65. Niisiis tekib küsimus, kas sellisel juhul nagu käesolevas asjas, kus etteheidetav tegevus seisneb müügipakkumuste tegemises ühes liikmesriigis (Saksamaal) asuvatele adressaatidele ning toodete turustamises selles liikmesriigis, ning kus nende müügipakkumuste ja turustamise aluseks olevad interneti teel tehtud pakkumised tehti teisest liikmesriigist (Itaaliast), on tegemist mitme erinevates liikmesriikides toime pandud ja samas vormis toimunud „kasutamises“ seisneva õiguste rikkumisega kohtuotsuse Nintendo punkti 103 tähenduses.

66. Komisjon leiab, et sellele küsimusele tuleks vastata jaatavalt. Tema hinnangul on erinevates liikmesriikides toime pandud mitme õiguste rikkumisega sisuliselt tegemist ka intellektuaalomandi õigusi rikkuvate toodete müügiks pakkumisel internetis, kuigi kohus, kelle poole pöörduti, on pädev ainult selle liikmesriigi territooriumiga seotud õiguste rikkumiste osas.

67. Õiguskirjanduses on sellele tõlgendusele toetajaid. Nende jaoks ei ole territoriaalsuse põhimõttest tingituna lihtsalt võimalik, et intellektuaalomandi õiguse rikkumises seisnev „kahju“ on tekitatud teatud riigis ilma, et õiguste rikkumise sisuks olev „tegu“ oleks samuti seal toime pandud: nende kahe asjaolu puhul peab nende asetleidmise koht tingimata kokku langema⁴². Sellises olukorras nagu käesoleval juhul esineb vähemalt kaks õiguste rikkumist, mis on toime pandud kahes erinevas liikmesriigis.

68. Kõnealust tõlgendust toetab ka kohtuotsus AMS Neve jt, milles Euroopa Kohus viitab kohtuotsuse Nintendo punktile 64.

69. Tõsi on, et kohtuotsusele Nintendo viidates märkis Euroopa Kohus kohtuotsuse AMS Neve jt viidatud punkti esimeses lauses, et „[Rooma II määruse artikli 8 lõike 2 alusel] kohaldatava õiguse kindlaksmääramine võib olla vajalik juhul, kui õiguste rikkumise hagi, mis on esitatud kohtule, mis on pädev läbi vaatama mis tahes liikmesriigi territooriumil toime pandud õiguste rikkumisi, puudutab erinevaid rikkumisi, mis on toime pandud eri liikmesriikides“. Iseenesest võib sellise avalduse pinnalt tekkida mõte, et kohtuotsusest Nintendo tulenev tõlgendus ei puuduta selliseid olukordi, kus kohtusse on pöördutud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel ning kus kohtu pädevus piirdub vaid selliste õiguste rikkumistega, mis on toime pandud või mis võidakse toime panna selle kohtu asukohaks oleva liikmesriigi territooriumil.

70. Kõnealune avaldus kirjeldab siiski lihtsalt vaidlust, milles kohtuasjas Nintendo käsitletud eelotsusetaotlus esitati, välistamata siiski kohtuotsusest Nintendo tuleneva tõlgenduse kohaldamist määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 nimetatud olukordades.

71. Veelgi olulisem on, et Euroopa Kohus täpsustas kohtuotsuse AMS Neve jt punktis 64, et „[s]ellisel juhul [⁴³], vältimaks, et menetlev kohus peaks kohaldama erinevate riikide seadusi, on vaja, et ühte neist õiguste rikkumisest, see tähendab esimest rikkumist peetakse vaidluse suhtes kohaldatavat õigust kindlaksmääravaks“. Sellest järeldub, et kohtuotsuses Nintendo käsitletud etteheidetavate tegevuste ning eelkõige väidetavalt õigusi rikkuvate toodete internetis müügiks pakkumise puhul on esimene õiguste rikkumine (müügipakkumise veebis avaldamise protsessi

⁴² Vt Kur, A., *op.cit.*, lk 588.

⁴³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 69: „kui õiguste rikkumise hagi, mis on esitatud kohtule, mis on pädev läbi vaatama mis tahes liikmesriigi territooriumil toime pandud õiguste rikkumisi, puudutab erinevaid rikkumisi, mis on toime pandud eri liikmesriikides“ (kohtuotsuse AMS Neve jt punkti 64 esimene lause).

algatamine) üheks rikkumistest. Kõik ülejäänud õiguste rikkumised peale selle esimese õiguste rikkumise on sellisel juhul toime pandud liikmesriigis, kus asuvad tarbijad, kellele see veebisait kättesaadav on.

72. Niisiis tuleb asuda seisukohale, et rääkides kohaldatava õiguse kindlaksmääramisest vastavalt Rooma II määruse artikli 8 lõikele 2, esineb käesoleval juhul – olukorras, kus etteheidetav tegevus seisnes müügipakkumise tegemises teises liikmesriigis (Saksamaal) asuvatele tarbijatele ning toodete turustamises selles liikmesriigis, ning kus pakkumise ja turustamise aluseks olevad interneti teel tehtud pakkumised tehti teisest liikmesriigist (Itaaliast) – vähemalt kaks rikkumist, mis on toime pandud vastavalt Saksamaal ja Itaalias.

73. Vastavalt kohtuotsusest Nintendo tulenevale tõlgendusele tuleb ka põhikohtuasjas käsitletavate lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel lähtuda kaalutlusest, et vältimaks seda, et kohus peab kohaldama mitme riigi õigust, tuleb vaidluse suhtes kohaldatava õiguse seisukohast määrav tähendus omistada ainult ühele neist õiguste rikkumistest ehk esimesele rikkumisele. Selle kohtuotsuse punkti 108 valguses on esimeseks õiguste rikkumiseks käesoleval juhul ettevõtja poolt talle kuuluval veebisaidil müügipakkumise veebis avaldamise protsessi algatamine.

74. Rooma II määruse artikli 8 lõiget 2 tuleb seega tõlgendada nii, et esimeses küsimuses kirjeldatud õiguste rikkumisega seotud hakis esitatud lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel peetakse mõistega „riik, kus rikkumine toime pandi“ selle sätte tähenduses silmas kohta, kus leidis aset esimene õiguste rikkumine, millest etteheidetav käitumine alguse sai.

75. Seda kaalutlust ei väära need argumendid, millega soovitakse näidata, et kolmandas riigis asuva kostja puhul võib kohtuotsusest Nintendo tuleneva tõlgendusega kaasneda see, et kõigis määrusega nr 6/2002 reguleerimata küsimustes määratakse kohaldatavaks õiguseks kolmanda riigi õigus.

2. Kolmandas riigis asuv kostja

76. Nii Euroopa Kohtu menetluses toimunud kui ka õiguskirjanduses peetavates vaidlustes on pööratud tähelepanu sellele, kuidas mõjutab kohtuotsusest Nintendo tulenev tõlgendus neid juhtumeid, mil etteheidetava tegevuse aluseks oleva esimese õiguste rikkumise koht asub kolmandas riigis. Neis vaidlustes avaldatud arvamus, et määruse nr 6/2002 artikli 82 lõikes 5 osutatud olukordades ei ole sellest kohtuotsusest tulenev tõlgendus kohaldatav, näib eelkõige lähtuvat tahtest vältida kolmanda riigi õiguse kohaldamist.

77. Kui tõlgendada Rooma II määruse artikli 8 lõiget 2 nii, et kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel kuulub lisanõuete suhtes, mis on esitatud kohtule, kuhu on pöördutud määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel, alati kohaldamisele *lex fori* ning vastata seega teisele eelotsuse küsimusele jaatavalt, ei lahendaks see siiski käesoleva eelotsusetaotlusega võrreldes teistsugustes kontekstides alles jäävat probleemi, mis puudutab kolmandas riigis asutatud ettevõtjate poolt ühtseid ühenduse intellektuaalomandi õigusi rikkuvate toodete müügiks pakkumist ja reklaami internetis.

78. Selliste kolmandates riikides asuvate ettevõtjate vastu on põhimõtteliselt võimalik pöörduda nõude esitaja liidus asuvasse asukohajärgsesse kohtusse või teise võimalusena tema liidus asuva ettevõtte tegevuskohajärgsesse kohtusse või kolmanda võimalusena EUIPO asukohajärgsesse

kohtusse⁴⁴.

79. Ühelt poolt ei piirduks õiguste rikkumisega seotud hagi läbi vaatava kohtu pädevuse ulatus sellistes olukordades ainult ühe liikmesriigi territooriumiga. Lisaks sellele puudutaksid need vaidlused, kohtuotsuse Nintendo punkti 103 sõnastust kasutades, mitut õiguste rikkumist. Seega ei oleks *a priori* ühtki põhjust mitte kohaldada sellest kohtuotsusest tulenevat tõlgendust, mis viiks selleni, et õiguste rikkumisega seotud hakis esitatud lisanõuete suhtes kohaldatavaks õiguseks määrataks kolmanda riigi õigus.

80. Teisalt peaks õigustatud isik selleks, et ta saaks õiguste rikkumisega seotud hagi lisanõuded esitada liikmesriigi õiguse alusel, pöörduma kohtusse määruse nr 6/2002 artikli 82 lõike 5 alusel. Pealegi peaks õigustatud isik selleks ning kogu liidu territooriumil kaitse saamiseks pöörduma kõigi liikmesriigi kohtutesse. Selle määruse süsteemi seisukohast ja võttes arvesse ühenduse disainilahenduse omaniku õiguste territoriaalset ulatust, mis on ühtne ja hõlmab põhimõtteliselt kogu liidu territooriumi, näib selline tulemus mitterahuldav.

81. Seejuures on muidugi tõsi, et Rooma II määruse artiklis 3 on sätestatud, et õigus, mis on kohaldatava õigusena kindlaks määratud selle määruse kohaselt, kuulub kohaldamisele ka siis, kui see ei ole liikmesriigi õigus.

82. Ühtse ühenduse intellektuaalomandiõiguse korral liidu määrusele lisaks kolmanda riigi õiguse kohaldamine võib siiski kahtlusi tekitada.

83. Ühenduse disainilahenduse omanikule määrusega nr 6/2002 antud õiguste territoriaalne ulatus hõlmab põhimõtteliselt kogu liidu territooriumi, kus disainilahendustele on antud ühtne kaitse ja kus need kehtivad⁴⁵. Rooma II määruse artikli 8 lõike 2 tähenduses ei saa ühenduse intellektuaalomandi õigust seega rikkuda riigis, mis seda õigust ei tunnusta. See tõlgendus tugineb kaalutlustele, mis võivad viia mõtte neile õiguskirjanduses sõnastatud kaalutlustele, mis puudutavad intellektuaalomandi õiguse rikkumise ja rikkumise tinginud tegevuse kokkulangemist⁴⁶. Pealegi puudutab eelkõige määrusest nr 6/2002 tulenevate tööstusomandiõiguste järgimise tagamiseks vajalike meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahenditega seotud ühtlustamine direktiiviga 2004/48 ainult liikmesriike.

84. Seetõttu, kui müügiks pakkumise ja turustamise aluseks olevad interneti teel tehtavad pakkumised tehakse muust kolmandast riigist, ei saa see riik olla „riik, kus rikkumine toime pandi“ Rooma II määruse artikli 8 lõike 2 tähenduses. Selle sätte alusel kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta vaid internetireklaami adressaatideks olevate tarbijate asukohaks ja kõnealuste toodete turustamise kohaks olevate liikmesriikide õigusakte. Erinevalt selle määruse teistest kollisiooninormidest, määrab selle määruse artikli 8 lõige 2 kohaldatava õigusena kindlaks üksnes mõne liikmesriigi õiguse. See kollisiooninorm ei paikne aga õiguslikus vaakumis ning seda tuleb vaadelda koos määrustega, mis puudutavad ühtseid ühenduse intellektuaalomandi õigusi, millele on antud ühtne kaitse ja mis kehtivad kogu liidu territooriumil.

⁴⁴ Vt käesoleva ettepaneku punkt 22.

⁴⁵ Vt kohtuotsus Nintendo, punkt 59.

⁴⁶ Vt käesoleva ettepaneku punkt 67. Vt ka Kur, A., Maunsbach, U., „Choice of Law and Intellectual Property Rights“, *Oslo Law Review*, vol. 6, nr 1, 2019, kus leitakse, et juhul kui esimene õiguste rikkumine kohtuotsuse Nintendo tähenduses leidis aset kolmandas riigis, mis ühenduse disainilahendusi ei kaitse, räägib õiguste rikkumisega seotud hagi lisanõuete suhtes selle kolmanda riigi õiguse kohaldamise vastu intellektuaalomandi õiguste puhul rahvusvahelises eraõiguses laialdaselt kasutatav *lex loci protectionis* põhimõte. De Miguel Asensio, P., *op.cit.*, punktis 5.128 väljendab autor end kategoorilisemalt ja avaldab, et võttes arvesse Rooma II määruse funktsiooni ja konteksti, näib vaieldamatu, et selle sätte kohaselt peab kõigi määruse nr 6/2002 kohaldamisalasse mitte kuuluvate küsimuste suhtes kohaldatavaks õiguseks olema liikmesriigi õigus.

85. On muidugi tõsi, et see tõlgendus võib viia selleni, et Rooma II määruse artikli 8 lõike 2 kohaselt kohaldatava õigusena võivad kohaldamisele kuuluda mitme riigi õigusaktid. Selleks, et mitme riigi õigust mitte kohaldada, tuleb vähemalt püüda tuvastada esimene või liidu territooriumi seisukohast keskne rikkumine.

86. Tunnistades kohtuotsusest Nintendo tuleneva tõlgenduse puudusi, leitakse õiguskirjanduses sellest loogikast lähtudes, et juhul kui esimene õiguste rikkumine selle kohtuotsuse tähenduses on aset leidnud kolmandas riigis, võiks selle riigi õiguse kohaldamise asemel kaaluda rikkumise tagajärgede saabumise kohaks oleva liikmesriigi või ka intellektuaalomandi õiguste rikkumisega kõige tihedamalt seotud liikmesriigi õiguse kohaldamist⁴⁷.

87. Ilma et see lükkaks ümber eespool esitatud täiendavaid märkusi, jään käesoleva ettepaneku punktis 74 väljendatud seisukoha juurde.

VI. Ettepanek

88. Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberlandesgericht Düsseldorfis (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis) eelotsuse küsimustele järgnevalt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II“) artikli 1 lõiget 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta artikli 88 lõiget 2 ja artikli 89 lõike 1 punkti d tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohtule esitatakse viimati nimetatud määruse artikli 82 lõike 5 alusel selles liikmesriigis asutatud isiku õiguste rikkumisega seotud hagi teises liikmesriigis asutatud õiguste rikkuja vastu ning see hagi puudutab asjaomaste toodete müügiks pakkumist ja turustamist esimesena nimetatud liikmesriigis, on tegemist seaduste konfliktiga määruse nr 864/2007 artikli 1 lõike 1 tähenduses ning seetõttu määrab selle liikmesriigi territooriumi puudutatavate lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaks selle määruse artikli 8 lõige 2.
2. Määruse nr 864/2007 artikli 8 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et õiguste rikkumisega seotud hagi lisanõuete suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel peetakse mõistega „riik, kus rikkumine toime pandi“ selle sätte tähenduses silmas riiki, kus on koht, kus leidis aset esimene õiguste rikkumine, millest etteheidetav käitumine alguse sai.

⁴⁷ Vt De Miguel Asensio, P., *op.cit.*, punkt 5.128. Vt selle kohta ka Kur, A., *op.cit.*, lk 591. See autor ei näi siiski erinevate riikide õiguse kohaldamist täielikult välistavat.